

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 4. rujna 2023.

Analiza presude

Beus protiv Hrvatske
br. zahtjeva 16943/17

**povreda čl. 14. u vezi s člankom 3. Konvencije – zabrana diskriminacije
i zabrana mučenja**

***Neprikladan odgovor nadležnih tijela
na homofobno nasilje***

Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud) zasjedajući u odboru od 3 suca, 21. ožujka 2023. objavio je presudu kojom je utvrdio povredu članka 14. u vezi s člankom 3. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: Konvencija) jer tijela kaznenog progona nisu provela učinkovitu istragu homofobnog nasilja kojem je podnositelj zahtjeva bio izložen.

Podnositelj zahtjeva bio je žrtva brojnih verbalnih napada i prijetnji zbog svoje seksualne orijentacije, a jedan od incidenata uključivao je i fizički napad od strane nekoliko muškaraca koji su pritom izgovarali homofobne uvrede. Policija je podnijela kaznenu prijavu državnom odvjetništvu koje je odlučilo da neće kazneno goniti osumnjičenike koje je podnositelj prepoznao s 90 %-tnom sigurnošću. Dok su dvojica prepoznatih osumnjičenika imala alibi, jedan osumnjičenik (M. M.) ga nije imao, i tog osumnjičenika je, uz podnositelja, prepoznao i podnositeljev prijatelj i to sa 100 %-tnom sigurnošću. Unatoč tome, državni odvjetnik je odbacio kaznenu prijavu protiv M. M.-a, smatrajući prepoznavanje nepouzdanim dokazom. S druge strane, Prekršajni sud je na temelju tih istih dokaza M. M.-a, koji tada bio maloljetan, proglasio krivim za narušavanje javnog reda i mira te mu izrekao odgojnu mjeru rada za opće dobro i naložio da se ispriča podnositelju zahtjeva. Povodom pritužbe podnositelja zahtjeva, pravobraniteljica za ravnopravnost spolova uputila je dopis policiji ukazavši na niz propusta u istragama koji su narušili mogućnost smislenog progona počinitelja¹. Ustavni sud je proglasio podnositeljevu ustavnu tužbu nedopuštenom uz obrazloženje da se predmet ne odnosi na neko od njegovih prava i obveza ili na neku optužnicu za kazneno djelo podignutu protiv njega.

Podnositelj je pred Europskim sudom prigovorio nedostatku odgovarajućeg postupovnog odgovora domaćih vlasti na homofobno nasilje kojem je bio izložen.

¹ Npr. propust uzimanja otisaka prstiju, obavljanja obavijesnog razgovora sa susjedima i pribavljanja osobnih podataka svjedoka koji je želio ostati anonimn, a čiji je iskaz mogao biti odlučan za ishod predmeta.

Europski sud je smatrao da ovaj predmet treba ispitati u okviru članka 3. Konvencije s obzirom da je postupanje kojem je podnositelj bio izložen zasigurno u njemu izazvalo osjećaje straha, tjeskobe i nesigurnosti koji su dosegli prag ozbiljnosti potreban za primjenu navedenog članka Konvencije.

Od podnositelja se nije moglo očekivati da preuzme kazneni progon nakon što je državno odvjetništvo odbacilo kaznenu prijavu, budući da se kaznena istraga nasilnog zločina iz mržnje trebala provesti po službenoj dužnosti.

Europski sud je ponovio da kada postoji sumnja da je nasilje potaknuto diskriminacijom, važno je da nadležna tijela poduzmu sve kako bi istražila moguće diskriminatorne motive. Nasilje s diskriminirajućom namjerom ne smije se tretirati ravnopravno s nasiljem koje nema takve elemente jer je takvo postupanje protivno članku 14. Konvencije ([*Identoba i drugi protiv Gruzije*](#), br. zahtjeva: 73235/12, stavak 67, 12. svibnja 2015.).

U ovom predmetu policija je utvrdila da su podnositelju zahtjeva bile upućene prijetnje i da je zadobio tjelesne ozljede kao rezultat nasilnog napada od strane nekoliko muškaraca koji su izgovarali homofobne uvrede. Ta utvrđenja predstavljala su *prima facie* dokaz da je nasilje bilo motivirano ili u najmanju ruku pod utjecajem spolne orijentacije podnositelja zahtjeva. Sukladno dobro utvrđenoj sudskoj praksi Europskog suda, takva utvrđenja zahtijevaju djelotvornu primjenu domaćih kaznenopravnih mehanizama radi otkrivanja mogućeg diskriminatornog motiva te identificiranja i kažnjavanja odgovornih osoba.

U prekršajnom postupku domaći sud ni na koji način nije razmatrao element mržnje kao motiv za fizički napad na podnositelja zahtjeva niti je M. M. bio optužen ili osuđen na temelju bilo kakvih optužbi povezanih s nasiljem motiviranim diskriminacijom. M. M.-u je određena sankcija rada za opće dobro te mu je naloženo da se ispriča podnositelju. Sve to je izvršeno tek više od dvije godine nakon osude. Europski sud je smatrao da je takva kazna bila očigledno nerazmjerna težini zlostavljanja koje je pretrpio podnositelj zahtjeva, bez obzira na činjenicu da je M. M. bio maloljetan u relevantno vrijeme.

Dodatno, sam Europski sud je utvrdio brojne propuste u istrazi koje je utvrdila i pravobraniteljica za ravnopravnost spolova u svom izvješću². Svojim neprikladnim odgovorima na brojne prijave podnositelja zahtjeva, nadležna tijela ostavila su dojam nekažnjivosti nasilnih zločina iz mržnje.

Slijedom navedenog, Europski sud je utvrdio povredu članka 14. u vezi s člankom 3. Konvencije u njegovu postupovnom aspektu.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

© 2023. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava

² Vidi fusnotu br.1